ISSN 1648–2603 (print)
ISSN 2029-2872 (online)

VIEŠOJI POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS
PUBLIC POLICY AND ADMINISTRATION
2010, Nr. 32, p. 85–93

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO STUDIJŲ KRYPTIES SAVARANKIŠKUMO PROBLEMA

Aleksandras Patapas, Vainius Smalskys

Mykolo Romerio universitetas
Valakupių g. 5, LT-10101 Vilnius, Lietuva

Straipsnyje nagrinėjama viešojo administravimo studijų krypties savarankiškumo problema. Autoriai, analizuodami galimybes skirti viešąjį administravimą kaip savarankišką studijų arba savarankišką socialinių mokslų kryptį, šiame straipsnyje siekia pagrįsti jį kaip savarankišką studijų kryptį.

Viešojo administravimo, kaip studijų krypties, savarankiškumas, autorių požiūriu, sietinas su viešosios politikos ir viešojo administravimo procesų konvergencija, kuri leidžia skirti viešąjį valdymą kaip naują savarankišką studijų krypčių grupę, apimančią viešosios politikos formavimą ir jos įgyvendinimo (administravimo) procesus. Tai leidžia kritiškai įvertinti Lietuvoje vėl vyraujantį požiūrį į viešąjį administravimą kaip į integralią verslo ir vadybos studijų krypčių grupės studijų kryptį.

Pagrindinės sąvokos: *viešasis administravimas, studijų kryptis, socialinių mokslų kryptis.*

Keywords: *public administration, trend of studies, trend of social science.*

Įvadas

Šiuo metu, praėjus penkiolikai metų nuo viešojo administravimo kaip savarankiškos studijų krypties įsitvirtinimo Lietuvoje, vis dar abejojama, ar viešasis admi-

Aleksandras Patapas – Mykolo Romerio universiteto Politikos ir vadybos fakulteto Viešojo administravimo katedros docentas.
El. paštas patapas@mruni.eu
Aleksandras Patapas – Mykolas Romeris University, Faculty of Politics and Management, Department of Public Administration, Assoc. Professor.
E-mail: patapas@mruni.eu
Vainius Smalskys – Mykolo Romerio universiteto Politikos ir vadybos fakulteto Viešojo administravimo katedros docentas, vedėjas.
El. paštas vainius.smalskys@gmail.com
Vainius Smalskys – Head of the Department of Public Administration, Faculty of Politics and Management, Mykolas Romeris University, Assoc. Professor.
E-mail: vainius.smalskys@gmail.com

Straipsnis įteiktas redakcijai 2010 sausio mėn.; recenzuotas; parengtas spausdinti 2010 m. birželio mėn.

nistravimas gali būti savarankiška studijų kryptimi. Naujai klasifikuojant studijų sritis ir kryptis (http://www.smm.lt/smt/st_org/klasifikavimas.htm [2010 m. kovo 10 d.]) siekiama įtvirtinti atgyvenusį požiūrį, kad viešasis administravimas gali būti tik integrali verslo ir vadybos studijų krypčių grupės studijų kryptis.

Politikos mokslų tyrinėtojai tvirtina, kad viešasis administravimas yra politikos mokslų posistemė, kurią sunku apibrėžti kaip savarankišką studijų kryptį. Ir vadybos, ir politikos mokslų disciplinos autoriai „savinasi“ viešąjį administravimą bandydami šią studijų discipliną paversti studijų krypties šaka arba posisteme. Šio straipsnio **tikslas** – argumentuoti, kodėl viešasis administravimas, kaip studijų kryptis, jau neturėtų būti siejama su verslo ir vadybos krypčių grupe. Kokios perspektyvos sujungus politinį ir vadybinį viešojo administravimo aspektus pasiūlyti atnaujintą studijų krypčių grupę? Juolab kad daugelis socialinių ir elgsenos mokslų susiję. Jiems turi įtakos kitos mokslinės ir studijų disciplinos. Vadyba yra veikiama psichologijos mokslo, edukologija (mokyklų valdymo sritis) – vadybos bei viešojo administravimo ir t. t.

Straipsnio autoriai siekia pagrįsti ir įrodyti, kad viešasis administravimas yra savarankiška socialinių mokslų kryptis. Lietuvoje suformuota mokslinė kryptis – vadyba ir administravimas bei šios krypties posistemė politika ir administravimas atitinka ir vadybinį, ir politinį viešojo administravimo kontekstą. Tačiau studijų krypčių grupė, atsižvelgiant į politinių ir vadybinių viešojo administravimo aspektų sąveiką, tikrai gali būti savarankiška. Atsižvelgiant į naujas tendencijas ir nuolat sudėtingėjančius viešųjų organizacijų sprendimus bei aplinkos pokyčius, susipynusias politikos bei administravimo jungtis straipsnyje analizuojama galimybė pasiūlyti modifikuotą viešojo sektoriaus valdymo studijų krypčių grupę nauju pavadinimu.

Viešojo administravimo, kaip savarankiškos studijų krypties, pagrindimas

Viešojo administravimo studijų disciplina plačiąja prasme visada buvo suvokiama kaip analizuojanti planuojamą ir reguliarią veiklą, suburiančią bei organizuojančią žmogiškuosius ir materialinius išteklius tam, kad būtų patenkinti viešojo sektoriaus poreikiai. Viešojo administravimo disciplina neturėtų apsiriboti tik praktinių valdymo klausimų aptarimu, bet analizuoti bei kritiškai vertinti ir platesnio masto valdymo bei socialinius procesus.

Analizuojant viešąjį administravimą kaip studijas reikia priminti „*administravimo*“ *sąvoką*. Sąvoka „administravimas“ atsirado senovės Romos laikais, o Europos kalbose plačiau pradėta vartoti viduramžiais. Nuo senovės laikų terminas „administravimas“ turi ne vieną reikšmę. Administravimas gali reikšti *įvairių reikalų arba institucijų valdymą* (asmeninės nuosavybės, valstybinių arba privačių institucijų, kitų įvairių viešojo sektoriaus organizacijų). Anglosaksų valdymo tradicijoje ilgai gyvavęs terminas „viešųjų reikalų valdymas“ dabartiniu metu skverbiasi ir į kontinentinės Europos šalių valdymo teoriją ir praktiką: vietoj ilgą laiką romanų-germanų (vokiečių ir prancūzų) valdymo tradicijoje vartoto termino „valstybės įstaigų administravimas“ vis dažniau vartojamas anglosaksiškas terminas „viešasis administravimas“ [6, p. 9–11]. Tai, kad sąvoką „viešasis“ (*public*) galima versti ir kaip „visuomeninis“,

rodo skirtingą, palyginti su kontinentinės Europos šalimis, anglosaksiškųjų valstybių organizavimo tradiciją.

Didžiojoje Britanijoje ir jos buvusiose kolonijose (JAV, Australijoje, Naujojoje Zelandijoje) valdymo procesas ne vieną šimtmetį buvo formuojamas „iš apačios į viršų“. Todėl sąvokos „viešasis“ ir „visuomeninis“ yra siejamos su piliečiais, jų dalyvavimu bei įtaka „iš apačios“ formuojant ir priimant valdžios sprendimus bei formuojant politiką. Valstybės piliečiai lokalinės valdžios funkcijas perduoda centrinei vyriausybei.

Kontinentinės Europos šalių valdymo tradicijoje dar absoliutinių monarchijų valdymo laikotarpiu susiformavo valstybių valdymo modelis iš „viršaus į apačią“. Centrinė valdžia valdymo funkcijas perduodavo iš „viršaus į apačią“. Demokratizavimo tendencijų veikiamos daugelis Vakarų šalių XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje pradėjo vartoti iš anglosaksų šalių pasiskolintą sąvoką „viešasis administravimas“, taip pabrėždamos, kad valdžios įstaigos pradeda tarnauti ne tik valdovui arba vyriausybei, bet visų pirma viešajam interesui, piliečiams.

Viešasis administravimas dažnai suvokiamas kaip viešosios politikos (politinių sprendimų) įgyvendinimas. Įgyvendinimo procesą galima įvardyti kaip organizacinę valstybės, tiksliau – organizacinę (vadybinę) viešojo sektoriaus organizacijų veiklą. Politiniai sprendimai ir organizacinė (vadybinė) veikla viešojo administravimo praktikoje rodo, kad viešojo administravimo studijų procesas turi būti vykdomas politikos bei vadybos mokslų sankirtoje. Teisinis viešojo administravimo aspektas, atsižvelgiant į tai, kad viešosios politikos sprendimai visada turi būti teisiniai ir kad viešojo administravimo organizacijos visada veikė bei veiks esant griežtai teisinei aplinkai, šiame straipsnyje nebus nagrinėjamas. Teisės ir jos šakų įtaka viešajam administravimui bei viešojo administravimo studijų procesui galėtų būti atskiro tyrimo objektas.

Galima teigti, kad studijų procese nustatytos dvi pagrindinės socialinių mokslų kryptys, turinčios daugiausiai įtakos viešajam administravimui: vadyba ir politikos mokslai. Viešasis administravimas visada reikalavo vadybinio efektyvumo ir politinio supratimo įgyvendinimo vienovės. Viešasis administravimas nebuvo ir nėra tik neutralus techninis procesas. Jis glaudžiai susijęs su politika, vadybinio efektyvumo klausimais bei pilietinės visuomenės plėtra.

Vadybiniai viešojo administravimo studijų aspektai gali būti siejami su moksline vadyba, žmogiškųjų išteklių valdymo teorijomis, verslo bei pramonės valdymo pavyzdžiais ir kt. JAV ir kitų valstybių viešojo administravimo studijos vis daugiau remiasi privataus sektoriaus valdymo pavyzdžiais.

- *Viešasis administravimas dažnai siejamas su vadybos disciplina. Kita vertus, vadybos ir viešojo administravimo objektas skiriasi. Vadybą domina visos organizacijos (pvz., privačios), ne tik viešosios. Skirtumai tarp viešųjų ir privačių organizacijų yra akivaizdūs. Daugelyje verslo organizacijų svarbiausias tikslas yra pelnas. Toks veiklos matas dažniausiai taikomas atskirų privačių bendrovių vadybininkų darbui vertinti. Tai netinka viešosioms organizacijoms, kurių veiklos sąlygos yra skirtingos ir jų veiklos finansiniai rodikliai ne visada gali būti svarbiausias viešojo sektoriaus organizacijos veiklos vertinimo krite-*

rijus. Privačiame versle sprendimai priimamai daug greičiau. Tuo tarpu viešosios organizacijos demokratinėje visuomenėje veikia formalizuotoje ir piliečių grupių kontroliuojamoje aplinkoje bei jaučia nuolatinį visuomenės dėmesį. Verta paminėti, kad viešasis administravimas kaip savarankiška disciplina nuo bendrosios vadybos atsiskyrė dar prieš Antrąjį pasaulinį karą.

- *Viešasis administravimas taip pat siejamas su politika. Viešojo administravimo studijas galima susieti su viešosios politikos formavimu, sprendimų priėmimu ir įgyvendinimu. Šiuo metu toks tarpdiscipliniškumas aktualus todėl, kad sprendžiant nuolat iškylančią viešosios politikos ir viešojo administravimo dichotomijos problemą (pirmasis šią problemą nustatė amerikiečių tyrinėtojas F. Goodnowas) [3] vis didėja viešojo sektoriaus ekspertų, formuojančių viešąją politiką, įtaka.*

Po Antrojo pasaulinio karo sustiprėjo vadybos įtaka viešojo administravimo studijoms. Laimėjusios karą JAV ir kitos anglosaksų valstybės Vakarų Europoje turėjo įtakos ir viešojo administravimo studijų procesui. Karo sugriautoms Europos šalims reikėjo efektyvių viešojo sektoriaus vadybininkų. Tradicinės teisės studijos arba administracinės teisės (kaip viešojo administravimo teisės) studijavimas neatitiko laiko iššūkių [5, p. 20–21]. Kita vertus, pokarinėje Vakarų Europoje (ypač Vakarų Vokietijoje, Austrijoje ir kt.) reikėjo suburti naują valstybės tarnautojų korpusą. Šios šalys, norėdamos išvengti praeities klaidų (antai politiškai neutrali Veimaro Respublikos biurokratija Vokietijoje perėjo tarnauti A. Hitlerio nacių partijai) valstybės tarnybos formavimo sistemoje, atsisakė politiškai neutralios valstybės tarnybos ir sukūrė politizuotą tarnautojų korpusą, kuriam įtakos turėjo parlamentinės partijos. Tokiam modeliui pagrįsti viešojo administravimo studijose pradėjo dominuoti politiniai aspektai. Politizavus viešąjį administravimą buvo sudarytos sąlygos padidinti politikos mokslų įtaką viešojo administravimo studijoms [8, p. 207].

Vakarų Europos šalyse dažnai pabrėžiama, kad viešasis administravimas yra politinės sistemos dalis, studijų objektai yra vykdomosios valdžios reguliuojamos, teisinį politinį statusą turinčios viešojo sektoriaus organizacijos.

Viešąjį administravimą galima studijuoti pasitelkus organizacijų sociologiją. Sociologijos mokslo atstovai nemažai nuveikė tyrinėdami viešojo sektoriaus organizacijas kaip žmonių veiklos sukurtą visuomeninį reiškinį. Šios krypties atsiradimas siejamas su vokiečių sociologo M. Weberio tyrimais. Jis pasiūlė naują biurokratinės (administracinės) organizacijos paradigmą. M. Weberis rėmėsi Prūsijos (didžiausios vokiečių žemės) pavyzdžiais, neatsižvelgė į interesų grupių įtaką ne tik politikų, bet ir biurokratijos veiklai ir t. t. Jo sukurtas idealiosios biurokratijos modelis šiuo metu yra nuolat kritikuojamas. Kita vertus, viešojo administravimo studijose M. Weberio biurokratinės organizacijos modelis yra nagrinėjamas daugumoje pasaulio valstybių.

Organizacijų sociologija – tai sociologijos mokslo dalis, glaudžiai susijusi su vadyba. Galima teigti, kad šios disciplinos studijose analizuojami tų tyrinėtojų darbai, kurie susiję su vadybinėmis organizacijų teorijomis [2, p. 88–125]. Tokie mokslininkai kaip M. Weberis, M. Crozieris, E. Mayo, H. Simonas ir A. Etzioni, tyrinėjantys organizacijas, iš dalies gali būti priskirti viešojo administravimo (vadybiniu aspektu), o A. Etzioni ir viešosios politikos tyrinėtojų grupei [4]. Taigi vadybos įtaka analizuo-

jant viešojo administravimo institucijas remiantis organizacijų sociologija yra svarbi. Viešasis administravimas remiantis organizacijų sociologija gali būti nagrinėjamas trimis aspektais: kaip formalizuota visuomeninė grupė, kaip viešojo sektoriaus struktūrų visuma ir kaip organizacijos narių santykiai organizacijos viduje. Formalizuotos visuomeninės grupės gali būti ir politikos mokslų tyrimų ir studijų objektas.

Pastaruosius kelerius metus viešojo administravimo studijos ir toliau buvo plėtojamos viešosios politikos ir vadybos mokslų sankirtoje. Dar labiau buvo išryškinti viešosios politikos ir viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) konvergenciniai aspektai.

Viešasis valdymas kaip savarankiška studijų krypčių grupė

Dabartiniu metu, siekiant viešojo administravimo efektyvumo, valdymo, orientuoto į rezultatus, vis labiau akcentuojant vadybinį ir toliau politinį, o ne teisinį (praeityje būdingą kontinentinei Europai) viešojo administravimo aspektą, iškyla savitas konvergencijos reiškinys – vis plačiau vartojamas kaip viešojo administravimo sinonimas anglosaksiškos kilmės terminas „viešasis valdymas“ (angl. – *Public Governance)*. Šis terminas vartojamas ir kontinentinės Europos, ir anglosaksų šalyse. Vieni pirmųjų šį terminą pavartojo viešojo sektoriaus tyrinėtojai T. Bovairdas ir E. Lofleris [1]. Galima teigti, kad terminas „viešasis valdymas“ nėra visiškas „viešojo administravimo“ atitikmuo. Jis yra platesnis nei „viešasis administravimas“, nes apima dvi studijų kryptis (šakas): viešosios politikos formavimą ir viešąjį administravimą. Šios kryptys viena kitą papildo, nes nesuformavus politikos krypčių negalimas viešojo administravimo procesas. A. Mathesonas teigia, kad, keičiantis santykiams tarp valdžios institucijų, privataus sektoriaus ir piliečių grupių, reikia kokybiškai naujų valdymo pokyčių. Šis tyrinėtojas vartoja terminą „valdymas“ (angl. – *governance*), juo apibrėždamas valdžios institucijas, formuojančias viešąją politiką, ir institucijas, įgyvendinančias viešąją politiką (užtikrinančias viešojo administravimo procesą) [7, p. 66–67]. Valdymo proceso dalyviai yra įvairios piliečių grupės, privataus sektoriaus atstovai, ypač dalyvaujantys viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės programose.

Griežtai atskirti viešosios politikos ir viešojo administravimo (vadybiniu aspektu) funkcijų neįmanoma. Studijų ir tyrimų procese pastebime, kad daugelis viešosios politikos bei viešojo administravimo modelių, veiklos metodų ir procedūrų yra bendros. A. Raipa teigia, kad tokie modeliai kaip institucinis, procesų, elito grupių ir kiti nėra skirti vien viešosios politikos teorijai bei praktikai [9, p. 23–24]. Studentai privalo kompleksiškai studijuoti abi studijų kryptis (šakas). Svarbus Lietuvos viešojo sektoriaus valdymo praktikos pokytis – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo administravimo departamentas pervadintas į Viešojo valdymo politikos departamentą. Departamentas bus atsakingas už valdymo politikos formavimą ir įgyvendinimą. Tai rodo, kad praktikai suvokia šiuolaikines viešojo sektoriaus valdymo tendencijas. Nuo jų neturi atsilikti aukštosios mokyklos, rengiančios viešojo sektoriaus darbuotojus.

Pastaraisiais dešimtmečiais viešasis valdymas, kaip mokslo ir studijų disciplina, vis labiau akcentavo vadybinį ir politinį administravimo aspektus. Šiuolaikinė viešojo sektoriaus organizacija turi gebėti identifikuoti svarbiausius vadybos procesus. Nuolatinėse šiuolaikinio pasaulio transformacijose gali išlikti tik ilgalaikę strategiją turinti viešojo administravimo institucija. Viešojo sektoriaus organizacija, kurios veikla nėra paremta visuomenės dalyvavimo principu (pvz., aktyvus savivaldybės institucijų ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas sprendžiant konkrečias bendruomenės narių gyvenamosios vietos problemas, aktyvi viešosios organizacijos rinkodaros veikla ir kt.), pasmerkta būti reformuota arba likviduota. Viešojo valdymo tyrinėtojai užsiima administracinės veiklos tikslingumu (racionalumu) ir efektyvumu.

XX ir XXI a. sandūroje viešojo sektoriaus organizacijų studijose bei praktikoje buvo jaučiama ir verslo vadybos metodų įtaka. Naujosios viešosios vadybos reformos buvo ir yra orientuotos viešajame sektoriuje diegti verslo vadybos metodus, todėl viešojo administravimo tyrimuose irgi buvo perimami *verslo vadybos* tyrimų metodai. Viešojo valdymo teorijoje, studijose bei praktikoje buvo įtvirtintos tokios kategorijos kaip orientacija į rezultatus, rinkodara, efektyvumas, visuotinė kokybės vadyba ir kitos. Viešojo sektoriaus rinkodaros tyrimuose taikoma ir verslo organizacijų rinkodaros tyrimų patirtis.

Pastaruosius kelerius metus (prieš prasidedant pasaulinei ekonominei krizei) viešojo sektoriaus modernizavimas buvo siejamas su švelnesniu naujosios viešosios vadybos variantu – naujuoju viešuoju valdymu (angl. – *New Public Governance*), kai pasirenkant viešosios valdžios sprendimus daugiau akcentuojamas piliečių (jų grupių, bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų) dalyvavimas, socialiai atsakingo verslo bei viešojo sektoriaus partnerystė, kitaip tariant, demokratinio valdymo plėtra. Krizės metu, kai daugelio šalių vyriausybės sugriežtino kontrolę viešojo ir privataus sektorių organizacijoms, aktuali tapo demokratinio valdymo bei viešojo sektoriaus organizacijų veiklos efektyvumo sąveikos problema. Demokratinis valdymas, piliečių dalyvavimas, verslo vadybos metodų įtaka, efektyvumas – tai vadybos ir politikos kategorijos, dar kartą patvirtinančios teiginį, kad viešasis valdymas negali priklausyti vien tik vadybai arba išimtinai politikos mokslams. Galima sutikti su A. Raipos nuomone, kad viešojo administravimo teoretikai, politikos mokslų atstovai ir vadybos tyrinėtojai dažnai skiria keletą kategorijų, leidžiančių nuodugniau suprasti administracinės valdžios ir jos sistemų vietą bei vaidmenį demokratinėje valstybėje. Tokios kategorijos kaip atskaitomybė, atvirumas, efektyvumas, atsakingumas ir valdžios padalijimas negali būti vien tik vadybinės arba politinės. Jos gali būti vartojamos analizuojant viešąjį administravimą (vadybiniu aspektu) ir viešosios politikos formulavimo bei įgyvendinimo aspektus [9, p. 25], todėl galima teigti, kad *viešasis valdymas* turi būti savarankiška studijų krypčių grupė.

Viešojo valdymo studijų ir tyrimų šiuolaikinės kryptys daugiausiai remiasi vadybinėmis ir politikos mokslų teorijomis. Pagrindinės iš jų būtų tokios:

Vadybinės organizacijų teorijos, kurios viešojo valdymo organizacijas identifikuoja kaip išskirtinę organizacijų rūšį. Viešajam valdymui pritaikomos ir adaptuojamos vadybinės teorijos bei koncepcijos, tokios kaip, pavyzdžiui, valdymas, orientuotas į tikslus, arba „kontingentų teorija“, siūlanti ieškoti struktūrinio organizacijos

modelio, kuriame būtų atsižvelgiama į įvairias veiklos aplinkas (kultūrines, vadybines, teisines, ekologines ir kt.), kuriose veikia viešojo sektoriaus organizacija, taip pat į tikslų specifiką, kuriuos organizacija numato įgyvendinti.

Lyginamosios politikos teorijos, viešąjį administravimą traktuojančios kaip sudėtinę vykdomosios valdžios dalį. Šių teorijų pagrindu lyginamas įvairių šalių vykdomosios valdžios funkcionavimas. Remiantis lyginamosios politologijos teorijomis galima nustatyti tokias tyrimų kryptis kaip bihevioristinė, tirianti politikos įgyvendintojų (viešosios administracijos) ir klientų (piliečių) administracinę elgseną bei konfliktus, kylančius viešojo valdymo organizacijų viduje. Kita tyrimų kryptis, kurią būtų galima identifikuoti remiantis lyginamosios politologijos teorijomis, būtų sisteminė analizė, naujasis institucionalizmas, tirianti viešojo sektoriaus institucijas ir politikos įgyvendinimo procedūras. Dar viena tyrimų kryptis gali remtis politine ekonomija, kai ieškoma ryšių tarp ekonominių faktorių (pvz., šiuolaikinės ekonomikos globalizavimas) ir valstybės valdžios sprendimų priėmimo bei valdymo mechanizmų tobulinimo.

Viešosios politikos teorijos padeda tirti sprendimų priėmimo procesus bei etapus ir vertinti valdžios sprendimų turinį ir esmę.

Racionalaus pasirinkimo teorijos padeda konstruoti modelius, kurie siūlo efektyviausius sprendimus viešųjų organizacijų tikslams pasiekti. Šių teorijų pagrindu formuojamos tyrimų kryptys: viešojo pasirinkimo, kai vertinamas ir analizuojamas tokių „viešųjų gėrybių“ teikimas visuomenės nariams, kurių negali suteikti privatūs teikėjai. Socialinio pasirinkimo teorija remiamasi tiriant socialinį arba tarpasmeninį organizacijos klimatą.

Apibendrindami galime teigti, kad „viešasis valdymas“ galėtų būti savarankiška socialinių mokslų studijų krypčių grupė, apimanti, kaip jau buvo minėta, dvi studijų kryptis: viešosios politikos formavimą ir viešojo administravimo procesą. Studijų klasifikatoriuje šios studijos turėtų atrodyti taip (žr. autorių sudarytą 1lentelę):

1 lentelė. **Studijų klasifikatorius (sritys, krypčių grupės, kryptys)**

Studijų srities pavadinimas	*Studijų krypčių grupės pavadinimas*	*Studijų krypties pavadinimas*
Socialiniai mokslai	Viešasis valdymas	Viešoji politika
		Viešasis administravimas

Viešojo valdymo studijų kryptis sudarantys šakų pavadinimai atspindėtų studijų krypčių (*viešosios politikos ir viešojo administravimo*) pavadinimus. *Viešosios politikos* studijų krypties šakos galėtų būti: pagrindinės įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių formuojamos *viešosios politikos kryptys* (*socialinė politika, darbo užimtumo politika, pensijų politika, švietimo politika, sveikatos apsaugos politika, gynybos politika, teisėtvarkos politika, kultūros politika ir kt.*), atskira šaka galėtų būti aktuali Lietuvai: *regionų plėtra* (arba *regionų plėtros politika*) ir tiesiogiai su politikos įgyvendinimu susijęs *strateginis valdymas*. Gali būti šaka, atspindinti aktualias viešosios politikos ir viešojo administravimo sąveikos problemas: *viešojo administravimo sistema ir viešoji politika.*

Viešojo administravimo studijų krypties šakos galėtų būti tokios (žr. autorių sudarytą 2 lentelę): *valstybės įstaigų administravimas, viešųjų paslaugų administravimas, savivaldos institucijų administravimas, lyginamasis viešasis valdymas, nevyriausybinių organizacijų* (*NVO*) *administravimas ir viešoji vadyba*. Šios šakos apibrėžia viešojo administravimo principus. Viešojo administravimo studijų krypties, valstybės įstaigų administravimo ir savivaldos įstaigų administravimo šakose būtų nagrinėjamas su viešosios politikos įgyvendinimu siejamas administracinis procesas. Lyginamojo viešojo valdymo šakoje būtų lyginamos viešojo sektoriaus ir valstybės tarnybos sistemos, teorijos, paradigmos bei modeliai. Apie viešųjų paslaugų teikimo problemas, vadybines viešojo sektoriaus veiklos inovacijas, nevyriausybinių organizacijų administravimą studentai sužinotų studijuodami viešojo administravimo studijų kryptį sudarančiose viešųjų paslaugų administravimo, viešosios vadybos ir nevyriausybinių organizacijų administravimo šakose. Gali būti formuojamos ir kitos šakos.

2 lentelė. **Studijų klasifikatorius (kryptys ir šakos)**

Studijų krypties pavadinimas	*Studijų šakos pavadinimas*
Viešoji politika	Socialinė politika Darbo užimtumo politika Pensijų politika Švietimo politika Sveikatos apsaugos politika Gynybos politika Teisėtvarkos politika Kultūros politika Regionų plėtros politika Strateginis valdymas Viešojo administravimo sistema ir viešoji politika
Viešasis administravimas	Valstybės įstaigų administravimas Viešųjų paslaugų administravimas Savivaldos institucijų administravimas Lyginamasis viešasis valdymas Nevyriausybinių organizacijų (NVO) administravimas Viešoji vadyba

Išvados

1. Atsižvelgiant į straipsnyje analizuotą viešojo administravimo studijų krypties specifiką, viešojo administravimo istorinę raidą ir jos naujausias tendencijas Lietuvoje vėl vyraujantis požiūris į viešąjį administravimą kaip į integralią verslo bei vadybos studijų krypčių grupės studijų kryptį laikytinas pasenusiu.

2. Didėjanti viešosios politikos ir viešojo administravimo procesų konvergencija leidžia įtvirtinti naują požiūrį į viešąjį administravimą kaip studijų kryptį, išskiriant

viešąjį valdymą kaip naują savarankišką studijų krypčių grupę, apimančią ir viešosios politikos formavimą, ir jos įgyvendinimo (administravimo) procesus.

3. *Viešasis valdymas*, autorių požiūriu, turėtų būti įtvirtintas studijų sričių ir krypčių klasifikatoriuje kaip atskira, savarankiška socialinių mokslų studijų krypčių grupė.

4. Straipsnyje pateiktos *Viešojo valdymo* studijų krypčių grupės studijų šakos gali būti tikslinamos ir performuojamos atsižvelgiant į Lietuvos universitetuose naujai tvirtinamas studijų programas.

Literatūra

1. Bovaird T., Lofler E. *Public Management and Governance*. London: Routledge, 2009.
2. Domarkas V. Viešasis administravimas organizacijų teorijos kontekste. *Viešasis administravimas.* Kaunas: Technologija, 1999. P. 88–125.
3. Goodnow F. Politics and Administration. Shafritz J., Hyde A. *Classics of Public Administration.* Belmont: Wadsworth, 1999.
4. Guščinskienė J. *Organizacijų sociologija*. Kaunas: Technologija, 2000.
5. Ferens A. Wprowadzenie do nauki administracji publicznej. *Administracija i politika. Wprowadzenie.* Wroclaw, 1999. P. 20–21.
6. Izdebski H. *Historia administracji*. Warszawa: Liber, 2001.
7. Matheson A. Modernizacija sektora publicznego: nowy program. *Administracija publiczna. Wyzwanie w dobie integracji europejskiej.* Warszawa: PWN, 2008. P. 66–67.
8. Pierre J. (ed.). *Bureaucracy in the Modern State. An Introduction to Comparative Public Administration.* Edward Elgar: Alderhorst, 1995.
9. Raipa A. Viešosios politikos vieta viešojo valdymo sistemoje. *Įvadas į viešąjį valdymą.* Kaunas: Technologija, 2009. P. 23–25.
10. http://www.smm.lt/smt/st_org/klasifikavimas.htm [2010 m. kovo 10 d.].

PUBLIC ADMINISTRATION AS A SEPARATE FIELD OF STUDIES

Aleksandras Patapas, Vainius Smalskys

Summary

The article deals with the problem of public administration as a separate field of studies. Though public administration could be treated as a separate field of social sciences, the authors of the present article argue that public administration should be treated as a separate field of studies.

Growing convergence of the processes of public policy and administration provides the basis for the emergence of a new separate group of the fields of studies, namely, public governance, thus providing a new possibility of placing public administration as well as public policy as separate fields of studies under this group.

DOI: 10.5755/j01.ppaa.0.32.26868